

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 336:351.72

DOI: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.6>**Юсова К.М.**

судовий експерт відділу економічних досліджень,
Науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4769-6204>

Акімова О.В.

доктор економічних наук,
Донбаська державна машинобудівна академія
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8098-1790>

КОРУПЦІЙНІ ПРОЯВИ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

У статті сформовано характерні ознаки корупції у сфері публічних закупівель, такі як використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей державних службовців, які полягають у порушенні врегульованої законодавством процедури придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти; реалізація неправомірної вигоди, тобто особистих інтересів як виконавців, так і замовників у сфері публічних закупівель у різних формах без законних на те підстав; зниження ефективності використання публічних коштів та їх надмірна витрата через відсутність відкритої конкуренції між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг. Розвинена класифікація корупційних проявів у сфері публічних закупівель, на відміну від наявних, дає змогу найбільш системно дослідити властивості корупції у публічних закупівлях, встановити напрями їх аналізу, а також розробити методи запобігання корупційним проявам відповідно до найбільш властивих системі публічних закупівель корупційних проявів.

Ключові слова: корупція, публічні закупівлі, ознаки, прояви, класифікація, процедура.

Постановка проблеми. Одним із напрямів участі держави в господарському обігу є закупівля товарів, робіт і послуг для державних потреб. Висока значимість публічних закупівель обумовлена перш за все їх особливою цільовою спрямованістю, оскільки вони потрібні для задоволення потреб держави, забезпечення її життєдіяльності, виконання державою своїх функцій.

Нерезультативне управління державними коштами характеризується низьким рівнем прозорості, підзвітності та верховенства права. За наявності означених вад у національній економіці відбувається не тільки зниження ефективності бюджетної діяльності, але й соціальна нестабільність, зниження інвестицій, обмеження економічного зростання та стійкого розвитку країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні засади корупції у публічному секторі розглядають А. Бухтіарова [1], Т. Кустова [2], А. Новак [3; 4]. Зокрема, автори зазначають, що «залежно від методологічного підходу до проблеми аналізу корупції саме розуміння цього явища може трактуватися в широкому змісті як загальний результат негативних проявів у сфері публічної влади і вузькому змісті як одна з форм

одержання особистої вигоди у сфері професійної управлінської діяльності» [4, с. 7].

Вітчизняна періодична література містить низку наукових праць, присвячених темі корупції у публічних закупівлях. Означену тему досліджують О. Альциванович, Я. Цимбаленко [5], К. Хусанова [6], Ю. Івашук [7], М. Голованенко [8], О. Голота [9], Р. Тосько [10], І. Бенько, С. Сисюк [11].

Відаючи належне розробкам учених, маємо зазначити, що дослідження корупційних проявів у сфері публічних закупівель потребує деталізації поняття корупції з огляду на означений аспект, що формує окремий погляд на проблему й встановлює відособлений напрям дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні корупційних проявів у системі публічних закупівель та розвитку їх класифікації.

Виклад основного матеріалу. Звернення до законодавчої бази стосовно публічних закупівель [12] дало змогу визначити такі основні їх ознаки:

- ця процедура підлягає державному регулюванню та потребує додержання законодавства;
- за своїм безпосереднім змістом публічні закупівлі передбачають придбання товарів, робіт і послуг за публічні кошти та на конкурентній основі;

– метою запровадження процедури публічних закупівель є досягнення ефективності використання публічних коштів та забезпечення їх економії через відкриту конкуренцію між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг.

Відповідно, публічними закупівлями можна вважати врегульовану законодавством процедуру придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти, що передбачає досягнення ефективності їх використання та забезпечення їх економії через відкриту конкуренцію між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг.

Звертаючись до терміну корупції, відзначимо низку підходів до його розуміння.

Загальновизнаним є розуміння корупції як зловживання публічною владою задля особистої вигоди, що ґрунтується на поведінковій теорії раціонального вибору. Теорія передбачає, що люди самі по собі діють на користь собі, а не суспільству. За цією теорією державні службовці у публічних закупівлях задовольняють свої власні інтереси, зокрема неправомірними способами.

Іншим поглядом на корупцію є її пояснення з точки зору теорії трансакційних витрат, які притаманні обмінному процесу. Це явища, що характеризуються двосторонньою угодою між виконавцями та замовниками (державними службовцями), а також супроводжуються витратами (хабарями), які пропорційні успішності корупційних операцій. Учасники цієї двосторонньої угоди отримують вигоду, тоді як інші члени суспільства несуть витрати.

Відповідно до наведеного погляду на корупцію її наявність у сфері публічних закупівель може бути ініційована виконавцями чи замовниками (державними службовцями), тоді як інша сторона повинна мати особистий інтерес до такої угоди, тобто корупція є результатом трансакції між суб'єктами, коли один учасник корупційної угоди формує пропозицію у грошовій формі або в натуральній формі, а інший учасник формує попит на цю пропозицію.

У Законі України «Про запобігання корупції» корупція визначається як «використання особою <...> наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі <...> або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [13].

З наведених вище визначень можемо сказати, що корупції в державному секторі характерні такі ознаки:

– використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей державних службовців, які полягають у порушенні врегульованої законодавством процедури придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти;

– реалізація неправомірної вигоди, тобто особистих інтересів як виконавців, так і замовників у сфері публічних закупівель у різних формах без законних на те підстав;

– зниження ефективності використання публічних коштів та їх надмірна витрата через відсутність відкритої конкуренції між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг.

Дослідниками вказується на такі основні корупційні прояви під час здійснення публічних закупівель:

– створення такого складу учасників, який дає можливість уникати застосування процедур торгів поза певними обмеженнями, натомість використовувати більш спрощені процедури, включаючи пряме укладання договорів або закупівлю в одного виконавця;

– розроблення технічних умов або технічних завдань задля сприяння продажу певного продукту чи послуги або недопущення до участі в торгах потенційних учасників;

– висунення таких критеріїв оцінювання тендерних (цінових) пропозицій, що абсолютно не відповідають вимогам фактичної закупівлі і, безсумнівно, є дискримінаційними щодо певних постачальників;

– зловживання процедурами «закритих» тендерів (наприклад, торги з обмеженою участю, запит цінових пропозицій (котирувань) або закупівля в одного виконавця);

– розроблення заходів щодо укладення контрактів з очевидним наміром сприяння певному постачальнику;

– прийняття до розгляду від учасників торгів недостовірної інформації чи тендерної (цінової) пропозиції, підготовленої з порушенням установлених вимог;

– маніпулювання процесом прийняття рішень у межах роботи тендерного комітету [5].

Водночас подальшого розвитку потребує класифікація корупційних проявів, яка дасть змогу їх деталізувати за різними ознаками.

За ініціатором корупційних вчинків можна виокремити:

– корупційні прояви за ініціативою замовника публічних закупівель;

– корупційні прояви за ініціативою виконавця договорів/контрактів публічних закупівель.

Важливою є класифікація корупційних проявів за сферою діяльності замовника та, відповідно, публічних закупівель. Отже, за цим показником вони поділяються на:

- корупційні прояви у сфері публічних закупівель органів державної влади та місцевого самоврядування;
- корупційні прояви у сфері публічних закупівель позабюджетних фондів;
- корупційні прояви у сфері публічних закупівель бюджетних установ та юридичних осіб державного сектору.

За ставленням до процедур публічних закупівель можна виокремити такі корупційні прояви:

- ухилення від конкурентних процедур (уникнення відкритих торгів шляхом поділу вартості предмета закупівлі на частини, здійснення закупівель без застосування процедур, визначених Законом про публічні закупівлі [11]);

Таблиця 1 – Деталізація корупційних проявів за етапами публічних закупівель

Етап публічних закупівель	Типові корупційні прояви
Корупційні прояви на етапі визначення потреби та планування публічної закупівлі	Викривлення змісту та оцінки справжніх потреб задля задоволення власних амбіцій щодо збагачення.
Корупційні прояви на етапі реалізації процедури публічної закупівлі	
Корупційні прояви під час надання інформації про проведення торгів і підготовки тендерної документації	Встановлення нечітких або занадто жорстких кваліфікаційних вимог до учасників в документації конкурсних торгів; нечітке, розмивчасте визначення предмета закупівлі, що не завжди дає змогу скласти правильне уявлення щодо споживчих характеристик товару (послуг, робіт), що закуповуються; підготовка технічних вимог під конкретного учасника, тобто штучне звуження предмета закупівлі із зазначенням сукупності таких технічних або інших споживчих характеристик товару (послуг, робіт), яким відповідає лише один виробник.
Корупційні прояви під час визначення предмета закупівлі	Умисна підміна предмета, завищення його орієнтованої вартості, зокрема, за рахунок маніпулювання додатковими угодами; завищення обсягів предмета закупівлі; маніпулювання на етапі формування лотів, тобто груп товарів для проведення тендеру (навмисне завищення обсягу лота, великий перелік найменувань для лота, внесення в лот товару, наявного тільки в одного постачальника, разом із товарами, які потенційно можна закупити в різних постачальників).
Корупційні прояви під час проведення допорогових закупівель	Посилання на конкретні торговельні марки без зазначення еквіваленту.
Корупційні прояви під час проведення торгів	Необґрунтоване відхилення пропозицій деяких з учасників конкурсних торгів; неправомірне визначення переможця процедури закупівлі; надання неповних, умисно розпливчастих роз'яснень щодо предмета та умов здійснення закупівель у відповідь на запити зацікавлених осіб; розкриття конкретному учаснику торгів інформації щодо кількості та ідентичності пропозицій, що надійшли; допущення до оцінювання пропозицій конкурсних торгів тих учасників, які не відповідають вимогам документації конкурсних торгів; допущення до участі в торгах учасників, які є підставними (однодобовими) фірмами; фальшування документації про проведення конкурсних торгів.
Корупційні прояви під час оцінювання пропозицій	Затвердження непотрібних, занижених або завищених, низькоякісних або занадто розкішних покупок; затвердження закупівель, які насправді не потрібні в найближчому майбутньому; затвердження закупівель товарів, які можуть бути доставлені тільки тоді, коли вони більше будуть не потрібні; маніпуляції під час оцінювання відповідності критеріям, а також технічним вимогам; приймання пропозиції з продукції, яка не відповідає стандартам якості.
Корупційні прояви під час укладання контракту	Спроби передомовитися щодо умов контракту після того, як було визначено переможця, але перш ніж він був підписаний (винятки застосовуються тільки в тих випадках, коли вибрана процедура закупівлі дає змогу проводити діалог між замовником та учасником (наприклад, переговорна процедура)); змова між корумпованою компанією та корумпованою посадовою особою, яка призводить до зростання цін через зміни, внесені до контракту.
Корупційні прояви на етапі оплати та контролю виконання договору	Оплата непоставлених товарів і послуг; навмисне затримання виконання договорів підрядниками та постачальниками задля подовження терміну їх роботи й підвищення її вартості; нестягнення замовниками пені та штрафів з переможців торгів, які не виконують або неналежно виконують договір.

Джерело: сформовано за джерелами [5; 11]

Таблиця 2 – Класифікація корупційних проявів у сфері публічних закупівель

Класифікаційна ознака	Види корупційних проявів
За ініціатором корупційних вчинків	Корупційні прояви за ініціативою замовника публічних закупівель; корупційні прояви за ініціативою виконавця договорів/контрактів публічних закупівель.
За сферою діяльності замовника публічних закупівель	Корупційні прояви у сфері публічних закупівель органів державної влади та місцевого самоврядування; корупційні прояви у сфері публічних закупівель позабюджетних фондів; корупційні прояви у сфері публічних закупівель бюджетних установ та юридичних осіб державного сектору.
За ставленням до процедур публічних закупівель	Ухилення від конкурентних процедур; корупційні прояви у порушенні порядку конкурентних процедур.
За процедурами публічних закупівель	Корупційні прояви у відкритих торгах; корупційні прояви у торгах з обмеженою участю; корупційні прояви у конкурентному діалозі; корупційні прояви у переговорній процедурі закупівлі.
За етапами публічних закупівель	Корупційні прояви на етапі визначення потреби та планування публічної закупівлі; корупційні прояви на етапі реалізації процедури публічної закупівлі; корупційні прояви на етапі оплати та контролю виконання договору.
За масштабами	Корупційні прояви у відносно невеликих за вартістю публічних закупівлях; корупційні прояви у відносно великих за вартістю публічних закупівлях.
За видом втрат у результаті корупційних проявів	Корупційні прояви, що призводять до фінансових втрат замовників публічних закупівель; корупційні прояви, що призводять до якісних втрат замовників публічних закупівель; корупційні прояви, що призводять до втрати довіри до окремих замовників публічних закупівель; корупційні прояви, що призводять до втрати іміджу окремих замовників публічних закупівель.
За рівнем втрат	Корупційні прояви, що призводять до допустимих втрат замовників публічних закупівель; корупційні прояви, що призводять до критичних втрат замовників публічних закупівель; корупційні прояви, що призводять до катастрофічних втрат замовників публічних закупівель.
За тяжкістю правопорушень	Корупційні прояви, що призводять до особливо тяжких правопорушень; корупційні прояви, що призводять до тяжких правопорушень; корупційні прояви, що призводять до правопорушень середньої тяжкості; корупційні прояви, що призводять до правопорушень невеликої тяжкості.
За правовою сферою корупційного правопорушення	Корупційні прояви, що порушують кримінальне право; корупційні прояви, що порушують цивільне право; корупційні прояви, що порушують конституційне право; корупційні прояви, що порушують адміністративне право.
За обсягом фактів корупційних проявів	Поодинокі корупційні прояви; системні корупційні прояви.

Джерело: сформовано автором

– порушення порядку конкурентних процедур (неправомірний вибір переможця тендеру шляхом відхилення пропозицій інших учасників, укладення договорів за цінами та обсягами, що не відповідають даним тендерної документації, завищення вартості товарів, робіт та послуг, порушення порядку оприлюднення інформації про закупівлі, підробка тендерної документації та договорів тощо).

Стаття 13 Закону України «Про публічні закупівлі» визначає такі процедури:

- відкриті торги;
- торги з обмеженою участю;
- конкурентний діалог;
- переговорна процедура закупівлі (як виняток) [12].

Корупційні прояви можна класифікувати за етапами публічних закупівель таким чином:

- корупційні прояви на етапі визначення потреби та планування публічної закупівлі;

– корупційні прояви на етапі реалізації процедури публічної закупівлі;

– корупційні прояви на етапі оплати та контролю виконання договору.

Деталізацію корупційних проявів за кожним етапом наведено в табл. 1.

Окрім наведеної деталізації корупційних проявів за етапами публічних закупівель, практичну значимість має також їх чітка класифікація за іншими ознаками. Це обумовлено тим, що формалізація та розмежування ознак у зв'язку з конкретизацією їх проявів дає змогу встановити напрями їх аналізу, а також розробити методи запобігання їм.

Узагальнення класифікації корупційних проявів у сфері публічних закупівель за їх видами наведено в табл. 2.

Висновки. Таким чином, відштовхуючись від теорій раціонального вибору та трансакційних витрат, ми сформували характерні ознаки корупції

у сфері публічних закупівель. Отже, ними є використання службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей державних службовців, які полягають у порушенні врегульованої законодавством процедури придбання на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг за публічні кошти; реалізація неправомірної вигоди, тобто особистих інтересів як виконавців, так і замовників у сфері публічних закупівель у різних формах без законних на те підстав; зниження ефективності використання публічних коштів та

їх надмірна витрата через відсутність відкритої конкуренції між постачальниками товарів/виконавцями робіт і послуг.

Розвинена класифікація корупційних наслідків у сфері публічних закупівель, на відміну від наявних, найбільш системно дає змогу дослідити властивості корупції у публічних закупівлях, встановити напрями їх аналізу, а також розробити методи запобігання корупційним проявам відповідно до найбільш властивих системі публічних закупівель корупційних проявів.

Список використаних джерел:

1. Бухтіарова А., Войтович А., Мордовець Є. Науково-методичні підходи до трактування поняття «корупція» у системі публічних фінансів. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 5. С. 10–14.
2. Кустова Т. Сутність та ознаки корупційних злочинів в публічній службі в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 4. С. 98–105.
3. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2016. Вип. 1. С. 29–36.
4. Новак А. Феномен корупції в системі публічного управління: сучасний зміст та методологічні засади дослідження. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2018. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2018_1_5 (дата звернення: 15.04.2020).
5. Альциванович О., Цимбаленко Я. Теоретико-категоріальний аналіз поняття публічних закупівель та корупційних ризиків при їх здійсненні в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. № 9. С. 92–103.
6. Хусанова К. Корупція в сфері державних закупівель: форми прояву та засоби протидії в контексті нового антикорупційного законодавства. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2010. Вип. 22. С. 323–333.
7. Івашук Ю. Чинники виникнення та шляхи мінімізації корупції в секторі державних закупівель (на прикладі України). *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. Вип. 1 (1). С. 285–291.
8. Голованенко М. Корупційні ризики та надійність системи державної закупівельної логістики в Україні. *Теоретичні та прикладні питання економіки*. 2016. Вип. 1. С. 77–84.
9. Голота О. Державні закупівлі як один з найбільш корупційно вразливих напрямів діяльності міністерства оборони. *Social development & Security*. 2018. Vol. 4. Iss. 2. С. 14–27.
10. Тосько Р. Кластерний аналіз корупційних ризиків публічних закупівель на макро-, мезо-, мікрорівнях для стабілізації економічної безпеки України. *Державно-управлінські студії*. 2017. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/deruprs_2017_1_13 (дата звернення: 28.04.2020).
11. Бенько І., Сисюк С. Корупція у сфері публічних закупівель: форми прояву та засоби протидії. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 38 (2). С. 84–87.
12. Про публічні закупівлі : Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII (з подальшими змінами). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2016. № 9. Ст. 89.
13. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 25.04.2020).

References:

1. Buxtiarova A., Vojtovych A., Mordovecz Ye. Naukovo-metodychni pidhody do traktuvannya ponyattya korupciya u systemi publichnyx finansiv. *Ekononika. Finansy. Pravo*. 2018. № 5. S. 10–14.
2. Kustova T. Sutnist ta oznaky korupcijnyx zlochyniv v publichnijsluzhbi v Ukrayini. *Derzhavne upravlinnya ta misceve samovryaduvannya*. 2016. Vyp. 4. S. 98–105.
3. Novak A. Teoretychni osnovy doslidzhennya protydiy korupcijnym proyavam u systemi publichного upravlinnya. *Derzhavne upravlinnya ta misceve samovryaduvannya*. 2016. Vyp. 1. S. 29–36.
4. Novak A. Fenomen korupciyi v systemi publichного upravlinnya: suchasnyj zmist ta metodologichni zasady doslidzhennya. *Publichne administruvannya: teoriya ta praktyka*. 2018. Vyp. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2018_1_5 (data zvernennya: 15.04.2020).
5. Alcyvanovych O., Cymbalenko Ya. Teoretyko-kategorialnyj analiz ponyattya publichnyx zakupivel ta korupcijnyx ryzykiv pry yix zdijsnenni v Ukrayini. *Aspekty publichного upravlinnya*. 2018. T. 6. № 9. S. 92–103.
6. Xusanova K. Korupciya v sferi derzhavnyx zakupivel: formy proyavu ta zasoby protydiy v konteksti novogo antykorupcijnogo zakonodavstva. *Borotba z organizovanoyu zlochynnistyu i korupciyeyu (teoriya i praktyka)*. 2010. Vyp. 22. S. 323–333.
7. Ivashuk Yu. Chynnyky vynyknennya ta shlyaxy minimizaciyi korupciyi v sektori derzhavnyx zakupivel (naprykladni Ukrayiny). *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoyi vlasnosti*. 2014. Vyp. 1 (1). S. 285–291.
8. Golovanenko M. Korupcijni ryzyky ta nadijnist systemy derzhavnoyi zakupivelnoyi logistyky v Ukrayini. *Teoretychni ta prykladni pytannya ekonomiky*. 2016. Vyp. 1. S. 77–84.
9. Golota O. Derzhavni zakupivli yak odyn z najbilsh korupcijnovrazlyvyx napryamiv diyalnosti ministerstva obrony. *Social development & Security*. 2018. Vol. 4. Iss. 2. S. 14–27.

10. Tosko R. Klasternyj analiz korupcijnyx ryzykiv publichnyx zakupivel namakro-, mezo-, mikrorivnyax dlya stabilizaciyi ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy. *Derzhavno-upravlinski studiyi*. 2017. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/der-ups_2017_1_13 (data zvernennya: 28.04.2020).
11. Benko I., Sysyuk S. Korupciya u sferi publichnyx zakupivel: formy proyavu ta zasoby protydyi. *Prychornomorski ekonomichni studiyi*. 2019. Vyp. 38 (2). S. 84–87.
12. Pro publichni zakupivli : Zakon Ukrainy vid 25.12.2015 roku № 922-VIII z podalshymy zminamy. *Vidomosti Verhovnoyi Rady (VVR)*. 2016. № 9. St. 89.
13. Pro zapobigannya korupciyi : Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 roku № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (data zvernennya: 25.04.2020).

Yusova Kateryna
Donetsk Scientific Research Forensic Center of the
Ministry of Internal Affairs of Ukraine
Akimova Olena
Donbass State Academy of Engineering

CORRUPTION MANIFESTATIONS IN THE PUBLIC PROCUREMENT SYSTEM AND THEIR CLASSIFICATION

The article shows the characteristic signs of corruption in the field of public procurement: the use of official powers or related opportunities of public servants, which are in violation of the procedure of purchasing competitively procured goods, works and services by a public entity; realization of unlawful benefits, that is, personal interests of both contractors and customers in the field of public procurement in various forms without legitimate reasons; reducing the use of public funds and their excessive costs due to the lack of open competition between suppliers of goods/contractors of works and services.

The presence of corruption in the public purchases scope is examined as a result of transaction between subjects, when one participant of corruption scheme forms supply in money or in a natural form, and other participant forms demand on this supply.

Detailed elaboration of corruption displays is presented on two directions – In steps of public purchases and on qualifying signs. Three basic steps of public purchases that can be accompanied by corruption displays are distinguished: on the step of determination necessity and planning of public purchase, on the step realization of procedure of public purchase, on the step payment and control of performing contract. Corruption manifestations are classified using a system of formulated attributes, which include: the initiator of corruption proceeds, the scope activities of ordered the public purchases, procedures public purchases, the metric scaling public purchases, the type and the level of losses from corruption, the severity of offenses, legal scope of contravention of corruption law, the scope of corruption facts.

The developed classification of corruption manifestations in the field of public procurement, unlike the existing ones, allows to systematically investigating the properties of corruption in public procurement, to establish directions of their analysis, carry out risk assessment, as well as to develop methods of preventing corruption manifestations in accordance with the most peculiar system of public procurement.

Key words: corruption, public procurement, signs, manifestations, classification, procedure.

JEL classification: H40, H57, K20, K42.